Jagiellonskiej

„RADOMER-KIELC… 15 (205) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" פרייז 25 גראשען פינפטער יאהרגאנג

ראדאמער-קעלצער לעבען

היינט 10 זייטען.

אדרעס
פון „ראדאמער-קעלצער לעבען"

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwerlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען פרייז!

אין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר.
" " " אין " 40 "
" " " נאך " 18 "
די ערשטע און לעצטע זייט צאהלען 8 שפאלטען
" אין טעקסט 4 "

20 go Kwietnia 1928 r. ◆◆ ראדאם פרייטאג ל' ניסן תרפ"ח. ◆◆ פאר'ן אינהאלט פון טעקסט אין די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך ◆◆

ZAWIADOMIENIE

NINIEJSZEM PODAJĘ DO WIADOMOŚCI, ŻE NABYŁEM OD W-GO PANA
F. Łagodzińskiego fabrykę wód mineralnych i owocowych
i takową będę prowadził pod swoją firmą.
Zwracam się z prośbą o łaskawe, życzliwe popieranie tego przedsiębiorstwa.

Z poważaniem St. BRUŚNICKI.

65.000
לאקאמאבילען
וועלכע די פירמע
וואלף האט ביז היינט גע-
ליפערט בעוויזען.
אז דאס זענען די שפארזאמסטע און
זיכערסטע מאשינען.
מיר געבען לאנגען קרעדיט.
Inż. Z. KLENIEC, Warszawa,
Sienna 45, tel. 105-93.

Lekarz-dentysta
H. BRYKMAN-WAŁCHOWICZ
powróciła
i przeprowadziła się na **Wałową № 7**
Laboratorjum zębów sztucznych.

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט דאס ג. פובליקום, דאס איך האב געעפענט א
הערבאטשארניע אויף לובלינער 3
(אין הויף נעבן טויער)
יעדען טאג איז צו בעקומען טיי, קאווע, מילך, סמעטענע, שאדלע
מ'קאן אויך פריהשטיקען און עסען קאלאציע.
אלץ איז פריש, זויבער און געשמאקפול.
כדי צו בעקומען שבת כשר'ע טיי דארף מען אויסקויפען פרייטאג קוויטלעך.
מיט אכטונג **ח. יאקובאוויטש**
לובלינער 3 (אין הויף).

וואר נונג

אזוי ווי דער ה' הערשיל גרינבוים (זארשאווסקא 21) האט מיך שטארק בע'עוולה'ט, נעמענדיג ביי מיינע קונים דעקונג און געלד, וואס ער האט מיר נישט אפגעגעבען, און היות ווי איך האב איהם צוליב דעם גערופען עטליכע מאהל צו א דין תורה און ער וויל נישט געהן, אלזא בין איך איהם מזהיר און ווארען איהם צום לעצטען מאהל, דאס אויב ער וועט זיך נישט שטעלען מיט מיר צו א דין תורה אין פערלויף פון 5 טעג, ד"ה ביז דעם 24/4 ה. ח. וועל איך געצוואונגען זיין דעם גאנצען ענין איבערצוגעבען אין דער פראקוראטור און די פעראנטווארטליכקייט וועט פאלען אויסשליסליך אויף איהם אליין.

חיים גאלדבערג
דלוגא 56.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ראדאם

גאסטראלן פון דער בעוויסטער אפערעטען-טרופע אונטער דער
לייטונג פון א. קאמפאניעץ
עס נעמען אנטייל פרויען: אנעלא, באריסאווא, לאטאוויטש, קאמ-
פאניעץ, ראזען און פלאטער. מענער: פאליאקאוו, ראבינאוויטש,
לאטאוויטש, איזראעל, גוטמאן, מאטקאוו, קליינער, נייהויז א. א.

פרייטאג דעם 20 אפריל 9 אוונד
פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין ראדאם פרעמיערע!
דער לעצטער אמעריקאנער שלאגער
גאט פון ליבע
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ.
פון מאקס געבל.
— הויפט-ראלען: —
פע-י אנעלא, אברהם דוד פאליאקאוו,
סימאן ראבינאוויטש, נצי באריסאווא

שבת דעם 21 אפריל 9 אוונד
פרעמיערע! געזאנג! טענץ!
שלאגער איבער שלאגער!
4 קאמיקערס!
די
גרינע כלה
אפערעטע אין 3 אקטען
פון וו. סיגאל

פרעמיערע! זונטאג דעם 22 אפריל 9 אוונד 25 נומערן געזאנג!
גרויסע אייראפעאישע אפערעטע — דער שלאגער פון ווארשא, לאדז,
לעמבערג און קראקא. — קאסקאדן פון געלעכטער!
באראן קימעל
אין 3 אקטען, פון קאלא.
א. פאליאקאוו אין זיין קרוין-ראל אלס „באראן קימעל".
סאפיע באריסאווא, האנס ראבינאוויטש, הילדא לאטאוויטש,
פיטער-פאבריקאנט לאטאוויטש.
נייעסטע טענץ, קיארטעטן, דועטען, טערצעטן און קופלעטן.

בילעטען צו בעקומען ביי ה' צווייגאפטיק לובלינער 9 און אין די טעג
פון די פארשטעלונגען ביי דער קאסע פון טעאטער.

אנאנס! נאענסטע פרעמיערעס! אנאנס!
די פוילישע חתונה, ראספוטין און צאריצא

רעזשיסער: ראבינאוויטש. געהילף רעזשי: איזראעל.
באלעטמייסטער: קליינער.

אונאָרדנונג און דיסציפּלינלאָזיגקייט.

(עטליכע ווערטער וועגען יודישען ראַטמענער-קאָלאָ).

זייענדיג אנוועזענד אויף א רייה זיצונגען פון היגען שטאָדט-ראט לאָזט זיך אָפטמאָהל בעמערקען א געוויסע אונאָרדנונג אין קאָלאָ פון אונזערע יודישע ראטמענער. ביי פערשידענע פראגען, אזוי אלגעמיין-לאָקאָלע און אזוי יודישע, בעת ס'איז געוואונשען א איינהייטליכע שטעלונג מצד דעם גאַנצען יודישען קאָלאָ, שאפען זיך אזעלכע סיטואַציעס, וועלכע רופען ארויס דעם אַלגעמיינעם איינדרוק פון דעזאָריענטאציע און פארלאמענטארישע הינטערשטעליגקייט אין יודישען קאָלאָ.

שוין נישט איינמאָהל האָט פאסירט דער פאַל, וואָס בעת דער אָבשטימונג פון געוויסע פאָרשלאגען דורכ'ן שטאָדטראט צעטיילען זיך די דעות אין יודישען קאָלאָ, פון וועלכער א טייל שטימט אויף רעכט'ס און א טייל — אויף לינקס.

פאָרמעל עגזיסטירט א יודישע קאָלאָ אין וועלכער ס'זענען אָנגעשלאָסען אלע יודישע בירגערליכע ראטמענער. ס'איז אפילו געשאפען געוואָרען ביי אָט דער קאָלאָ א ספעציעלע ביורא וועמענ'ס אויפגאַבע איז צו קאָנסאָלידירען און צו פעראייניטליכען א בשותפות'דיגע צוזאמענארבייט פון די יודישע ראטמענער. דאָס דאָזיגע ביורא האָט א צווייטיגען צוועק. אָי ס'טראָגט דעם חאַראקטער פון א סעקרעטאריאט, וואָס דארף אַריינפיהרען א געוויסע אָרדנונג אין דער פארלאַמענטאַרישער טהעטיגקייט פון די יודישע ראטמענער, אזוי למשל אויפ'ן געביעט פון פראָטאָקאָל-פיהרונג, צוגרייטונגס-ארבייט און אויף זאמלען פערשידענע וויכטיגע אינפאָרמאציעס, אין שייכות מיט יודישע ענינים. וואָס ברויכען בעהאנדעלט ווערען אין שטאָדט-ראט. און צו גלייכער צייט דיענט דאָס דאזיגע ביורא פאר א טרעף-פונקט פאר די יודישע ראטמענער וועלכע קומען זיך דארט צונויף כדי געמיינזאם צו בעטראכטען, אָדער צו בעראטען זיך ווי אזוי צו האנדלען, און בכלל וואָספאר א שטעלונג אָנצונעמען ביי דער, אָדער יענער פראָגע אין שטאָדט-ראט.

ווי עס ווייזט אָבער אויס, זענען די אלע פאָרמעל-אנגענומענע זאכען נישט מעהר ווי לפנים; אָבער פאקטיש הערשט א פרייער ווילען און ווי איינעם פערגלוסט זיך, אזוי האַנדעלט ער, נישט אָנפרעגענדיג פריהער ביי קיינעם צי איז ער דערצו בערופען און צי איז זיין האַנדלונג אין הסכם מיט די איבריגע מיטגליעדער אין קאָלאָ.

כמעט אויף יעדער זיצונג אין שטאָדטראט לאָזט זיך בולט בעמערקען די סיסטעמלאָזיגקייט, אונאָרדנונג אזעלכע, וואָס מאכט פון די יודישע פאָליטיק א קאריקאטור און פערשאפט נישט קיין גרויסען כבוד. די יודישע פערטרעטערשאפט איז לויט דער צאָהל גענוג נישטיג און קליין און אזא חאאטישער צושטאַנד פערקלענערט נאָך מעהר זייער אנזעהן און דעם כח פון דער יודישער רעפרעזענטאַנץ. ווי זעהט עס אויס? — פאַר דער אויסערליכקייט האָבען די יודישע ראַטמענער א קאָלאָ, א קלוב אזא, וועלכער גילט אַלס געאייניגטער און איינהייטליכע קערפערשאַפט. אפילו לויט די בעזעצטע פלעצער בילדען זיי מיט זיך א געשלאָסענעם ענגען קרייז, כדי אין געוויסע פאַלען צו בעשליסען געמיינזאם אויפ'ן אָרט זיצענדיג — און ווען ס'קומט צו אנ'אַבשטימונג ציהט איינער קיין מערב און דער צווייטער קיין מזרח. זאָגט איינער טאָג, זאָגט דער צווייטער נאכט 'און ביי די אלע איבריגע אנוועזענדע מאכען ביידע ארויסטריטען דעם איינדרוק, אז יעדער רעדט אין נאָמען פון יודישען ראטמענער-קאָלאָ.

צום מעהרסטענטהייל געשיהט דער דאָזיגער פאל מיט ה' מוליער, וועלכער שטימט אָפט נישט אין דער זעלבער ריכטונג, וואָס די איבעריגע מיטגלידער פון קאָלאָ. אויף דער לעצטער זיצונג פון שטאָדטראט, וואו ס'איז אָנגענומען געוואָרען דער בודזשעט-פרעלימינאריום אויפ'ן די יאָהרען 29 1928 האבען אלע יודישע ראטמענער געשטימט פאר'ן בודזשעט און ה' מוליער א[illegible] געווען דער איינציגער, וואָס איז געווען געגען בודזשעט און צוזאמען מיט די רעכטע פערלאָזט דעם זיצונג'ס-זאהל.

מיר געהען אין יעצטיגען מאָמענט נישט אריין אין דער עצם זאך, וועלכע שטעלונג איז מעהר קאָנסעקווענטער און מעהר פאָליטיש-בערעכטיגטער. אָבער איין זאך איז אונבעדינגט אומפערשטענדליך. און דאָס איז די טאַקטלאָזע און נישט איינהייטליכע האַלטונג פון יודישען ראטמענער-קאָלאָ. מכוח נפשך, בעשליסט די קאָלאָ און נעמט אָן יאָ צו שטימען פאר'ן בודזשעט און אזוי פאר אנדערע פאָרשלאָגע, כּאָ מיט וואָסער בערעכטיגונג טרעט ה' מוליער ארויס דאגעגען? אלא ווידער בעשליסט די קאָלאָ און זי נעמט-אָן נישט צו שטימען, מאָ פאַר וואָס בעקומען א טייל א ישוב הדעת און שטימען יאָ?

וואָס פאַר א זין האָט אזא געשפּאָלטענע און כאאָטישע פאָליטיק? אייב יעדער קאָן זיך ערלויבען צו האָבען פרייע הענד, היינט צו-וואָס די קאָלאָ מיט'ן ביוראָ? אז די פאָליטיק פון די יודישע ראטמענער זאָל ארויסרופען ביטול און חוזק-געלעכטער ביי די איבעריגע ראטמענער און אויף דער גאַלעריע — אויף דערויף איז די קאָלאָ מיט דעם ביוראָ געוויס נישט געשאפען געוואָרען. די קאָלאָ און איהר צווייטער אפאראט — דאָס ביוראָ איז לכתחילה ענטשטאנען מיט דער דעה, כדי צו פעראייניטליכען און צו פערגעמיינזאמען די טהעטיגקייט פון די יודישע ראטמענער און זי אוועקשטעלען אויף איין ליניע און אין איין ריכטונג, נישט איינער זאָל ציהען קיין הודו און דער צווייטער קיין כוש. און דעריבער איז טאקי א גרויס ווינדער, פון וואַנען עס נעמט זיך אזא אינאָרדנונג און דעזאָרגאניזאציע אין אזא פארלאמענטאַרישער קערפערשאפט, וועלכע איז בעיקר געשאפען געוואָרען, כדי איינצופיהרען סיסטעמאטישקייט און א געוויסע איינהייטליכע אָרדנונג.

ב. צווייג.

הינטער די קוליסען פונ'ם אַמאָליגען מאַגנאַטן לעבען אין ראַדאָם.

30. פון מלך אביון.

די פרוכט פון ליבע.

ביים דאַמאָלסדיגען ראַדאָמער לעדערסוחר וו. אין אנגעקומען שווערע, אומעטיגע טעג, וואָכען גאנצע זענען פערגאנגען ווי שווער-געלאָדענע טריבע וואָלקענס. אין דער דאָזיגער רייכער און חסידישער וואָהנונג האָט גענומען ארומבלאָנדזשען א מאָדנע אונהיימליכקייט און כסדר איז מען דאָרט געווען איבערגעשראָקען און צוריקגעהאַלטען. עפיס האָט ראַפטום ארומגענומען א שטיל-שווייגעניש אלע שטוביגע. מ'האָט ווייניג גערעדט, און ווען עמיצער האָט יאָ עפיס אויסגערעדט איז עס געווען אזוי שטיל, אזוי נישט זיכער, ווי א בייזער געשפענסט וואָלט אין דרויסען געשטאַנען און צוגעלעגט דאָס אויער אונטער די פענסטער אויפצוכאפען אַ העכערען קלאַנג, א דרייסטען טאָן.

די דאָזיגע געדרוקטע און נישט היימליכע שטימונג, אין דאָזיגען אייביג-מונטערען הויז האָט ביילקע געבערענגט פון בוקארעשט. דער פאל מיט דער עסטרייכישער זשאַנדאַמעריע, וועלכע האָט ביילקע אָבגעשטעלט אונטער איהר אויפזיכט קיין ראַדאָם און דערצו דער פאקט, וואָס ביילקע'ס טאטע וו. האָט געמוזט אונטערשרייבען, אז ער האָט ריכטיג א בערגענומען זיין טאכטער פון דער זשאַנדאַמעריע. — אָט דאָס אליין איז שוין באַלד גענוג געווען, אז אין [illegible]היגען נגידיש חסידישען הויז זאָל געשטערט ווערען די שטענדיגע היימליכקייט און צופרידענהייט.

ה' וו. טראָץ דעם, וואָס ער איז געווען א פרומער און דערצו א שטרענגער פאטער. האָט פונדעסטוועגען בעת דער גאנצער געשיכטע מיט דער זשאַנדאַמעריע זיך פערהאַלטען מיט אַ געצווינגענער רוהיגקייט. ער האָט נישט געמאַכט קיין שום סקאַנדאַל און אפילו נישט קיין הויכען געשריי געמוהן אויף ביילקע. ער האָט דאָס נישט געטוהן דערפאר, וואָס קוקענדיג אויפ'ן איציגען אויסזעהן פון ביילקע האָט ממש געשניטען ביים האָרץ. מיט'ן אריינקומען צוזאמען מיט דער זשאַנדאַמעריע איז ביילקען אבסאָלוט נישט געווען צו דערקענען. ווען זי איז געפאָהרען מיטן אונגארישען פיינריך קיין בוקארעשט האָט זי געבליהט. צו איהר זאָרגלאָזיגקייט איז קיין גרעניץ נישט געווען. א מונטערע, א פרעהליכע, א צוונגענע ווי עס פרעהט זיך א צארטע פריהלינג'ס בלום מיט די ערשטע ווארימע און גאָלדענע שטראַהלען פון דער זון. אָט אזוי האָט זי ארומגעשוועבט אין די רייכע סאַלאָנען. איהר איינציגע זאָרג אָבער איז דאַן געווען די בענקשאַפט נאָך איהר געליבטען פיינריך, וועמען זי האָט יעדען טאָג אומגעדול-

די „תורה" פון עמיגראציע.

(צים שאפען אנ'אבטיילונג פון „יעאס" אין ראדאם).

מיר זענען א וואנדער-פאלק. אונזער לאגע—די לאגע פון אנ'עקסטעריטאריאלער נאציע, — צווינגט אונז דערצו. וואונדערען מיר שוין אזוי — אט א פאר טויזענד יאהר פון לאנד צו לאנד און פון מדינה צו מדינה. וואו זענען מיר שוין נישט אויסגעווען? אויף וועלכע שליאכען און הינטערוועגען האבען מיר זיך נישט אויסגעוואלגערט?

פאראן אויף דער וועלט א סך פעלקער, וואס ווערען דורך נויט, בעפעלקערונגס-איבערפלוס, ארבייטסלאזיגקייט א. א. וו. געטריבען צו עמיגראציע. וואנדערען פון זיי אויס יעדעס יאהר טויזענדטער און צענדליגער טויזענטער און זוכען זיך נייע, — צי צייטווייליגע, צי שטענדיגע — היימען. אט די איטאליענער, למשל, צי אפילו די פאליאקען. קיין פאלק אין דער וועלט איז אבער, איז דעם זין, נישט גלייך צו אונז, יודען. ביי אונז איז דאס עמיגראציע-פראבלעם נישט קיין פועל-יוצא פון א פאראיבערגייענדע פאליטישע סיטואציע, ווי ביי די רוסישע פאליטישע עמיגראנטען, למשל; צי פון א צייטווייליגען ווירטשאפטליכען קריזיס, ווי אין דייטשלאנד, למשל; צי פון נישט—פערווירקליכען, לאמיר זאגען דאס אגראר-פראבלעם א. א. וו.; — ביי אונז איז די עמיגראציע א נאטירליכער רעזולטאט פון דער גאנצער לאגע אונזערער, וועלכער איז אויסעראָרדענטליך עמפפינדליך צו אלערליי ערשיינונגען פון פאליטישען, עקאנאמישען, סאציאלען, נאציאנאלען רעליגיעזען א. א. וו. א. א. וו. — כאראקטער. —

וואנדערן מיר. די בעסטע כחות אונזערע האבען מיר אפגעגעבען אויף די דאזיגע וואנדערונגען. — און דאך...

און דאך האבען מיר זיך נישט אויסגעלערנט צו וואנדערן. און דאס איז גראד א תורה, א גרויסע תורה. ווער—ווער, נאר מיר דארפען אודאי און אודאי וויסען וואס פאר א תורה דאס איז!

יא. מיר האבען זיך עד היום נישט אויסגעלערנט צו וואנדערן. עד היום פעלט אונז, — דער וועלט-נאציע, — יענער גרויסער ארגאניזירטער כח, וועלכער זאל האלטען דאס עמיגראציע-פראבלעם אין האנד און ווי געהעריג ארגאניזירען און רעגולירען די יודישע עמיגראציע. עס איז נישטא דער געהעריגער אינטערעס, פערשטענדניש, איבערגעגעבענהייט. צו דער דאזיגער גוואלדיק-וויכטיגער פאלקס-זאך.

אין משך פון די לעצטע צענדליג יאהר האבען פון מזרח-אייראפא אויסגעוואנדערט ביי א פיער מיליאן יודען. דאס איז דאך פאר אונזער פאלק א קאלאסאלע ציפער. נישט קיין וואנדערונג, נאר, כמעט, אנ'איבערוואנדערונג. וואס-זשע, פרעגט זיך, האבען מיר פון דעם געלערנט? צי האבען מיר פון דעם ארויסגעצויגען די מסקנה, אז עמיגראציע איז דאס הויפט-פראבלעם אין יודישען לעבען און, אז אלץ אין אלע דארפען אנשטרענגען אלע כחות אויף דער לעזונג פון דעם דאזיגען פראבלעם? — ניין! „דער וואגען שטעקט אויפ'ן זעלבען ארט", און מיט די עמיגראציע ענינים זענען עד היום פערנומען יחידים, געצעהלטע, איבערגעגעבענע פערזאנען, וועלכע טרעפען אן אויף א זעהר, זעהר קאלטען קבלת-פנים, ווען זיי פרוווען אפעלירען נאך הילף און שטיצע צו דער ברייטער יודישער געזעלשאפטליכקייט.

ביי אונז אין פוילען עקזיסטירט שוין דאס פיערטע יאהר די צענטראלע יודישע עמיגראציע-געזעלשאפט („יעאס"). זי טהוט א גרויסע ארבייט: זי ערטיילט די געהעריגע אינפארמאציעס, יורידישע עצות, מאטעריעלע הילף, שיץ לגבי די מאכט-ארגאנען, קאנסולאטען, שיפס-געזעלשאפטען; זי פערנעמט זיך מיט פראפעסיאנעלער און שפראכליכער פארבערייטונג פון די עמיגראנטען, וועלכע האבען נישט קיין אויסזיכטען אויף איינצוארדנען זיך אהן אזא פארבערייטונג; זי זוכט אויף קרובים אין די איינוואנדערונג'ס-לענדער און ערמעגליכט דאדורך די עמיגראציע פון הונדערטער פאמיליעס; זי שיקט איהרע בעגלייטער מיט עמיגראנטען-טראנספארטען; זי האט אנ'אייגענע פערטרעטונג ביים פוילישען קאנטראל-פונקט (וויהעראווא); זי איז פערבונדען דורך קארעספאנדענטען, פערזענליכע דעלעגאציעס און דער פערמיטלונג פון „עמיגדירעקט" אין בערלין מיט די אימיגראציע-לענדער; זי פועלט אויס פערשידענע פאס, וויזע — און הוצאות-הנחות א.א.וו.א.א.יו., א גרויסע, נוצליכע פאלקס-ארבייט! און געמאכט ווערט זי בוכשטעבליך דורך יחידים, דורך איינצעלנע, טרייע טהוער אויפ'ן עמיגראציע-געביעט, ביי א קאלטקייט, אויב ניט צומאל פרעמדקייט פון דער ברייטערער יודישער געזעלשאפטליכקייט.

האט די „יעאס"-געזעלשאפט בעשלאסען יעצט דורכצוברעכען די דאזיגע וואנט און „איינצונעמען" די יודישע געזעלשאפט. זי פיהרט יעצט דורך א אויפקלערונג'ס און ווערבירונג'ס-אקציע, מיט'ן צוועק צו פערפעסטיגען די מאראלישע און מאטעריעלע באזע פון דער געזעלשאפט.

לאמיר זשע העלפען אין איהר אקציע. עס דארפען געשאפען ווערען נייע אבטיילונגען און אינפארמאציע-שטעלען. עס דארף פיעלפאכיג פערגרעסערט ווערען דער מיטגליעד'ס-בעשטאנד פון דער עמיגראציע-געזעלשאפט און עס דארפען געשאפען ווערען די ענטשפרעכענדע מאטעריעלע מיטלען.

דיג ערווארט. די דאזיגע ראמאנטישע בענקשאפט האט איהר זעהר געקליידט צים פנים און עס נאך פיעל מעהר חן צוגעגעבען.

דאס גליק, וואס האט ביילקען ארומגענומען אין טאג פון איהר אבפאהרען קיין בוקארעשט אין בעגלייטונג פון איהר געליבטען פיינריך — דאס דאזיגע אונערווארטעטע גליק האט איהר געלאקט און גערייצט ווי דאס שענסטע אויסגע'חלומ'טע מעשה'לע, וואס דערצעהלט פון אייביגען גליק, וואס הייסט ליבע. ביילקע איז אין יענעם טאג געווען אזוי בערוישט און פער'שכור'ט, אז זי האט זיך געזעהן אלס א שטיק ווירקליכקייט אין דאזיגען זוניגען חלום.

צו ביילקעס פרייד האט יענעם טאג קיין סוף נישט גענומען. זי וואלט עס קיינמאהל נישט געגלויבט. אז איהר שטרענגער חסידישער טאטע זאל איהר ערלויבען אזא ווייטע רייזע און דערצו נאך מיט א אונבעקאנטען מאנספערזאהן.

פון פרייד און גליק האט ביילקע אין טאג פון איהר אבפאהר אויסגעזעהן פון מינוט צו מינוט אלץ שענער, דייצענדער און העדליכער, און אט איז די גאנצע שעהנקייט. יונגקייט און פרישער אויפבליה מיט איין מאהל פערוועלקט און איינגעשרומפען געווארען. די איבערלעבענישען אין בוקארעשט האבען ביילקע צובראכען און רואינירט דאס לעבען. איהר גאנצער פיזיש ענטוויקעלטער געבוי און צעוואקסענקייט איז איצטער אין א סקעלעט פערוואנדעלט. די שטוביגע דערקענען איהר נישט און יעדער פרעגט מיט שטוינענדע בליקען: — איז דאס די שעהנע, די צעבליהטע ביילקע? —

באלד ביים ערשטען טריט איבערטרעטען, ווי נאר ביילקע איז אריין אין שטוב, האבען אלע אין ה' וו.'ס הויז אראבגעליינט פון איהר געדונצעלט און אויסגעמאטערט פנים א שטיק מורא'דיגע טראגעדיע. איהר שוידערליך און צעוועהטוגטער אויסזעהן האט געמאכט א גרויזאמען איינדרוק. אפילו ביילקע'ט דעספאטישער טאטע האט זיך אזש איינגאנצען א טרייסעל געטוהן און ס'האט א ריס געטוהן ביים הארץ און א פראסטיג שניידיגע קעלט האט א בלאז געטוהן אויף אלע זיינע ביינער. ס'האט איהם אדורכגענומען א וועהטאגליכער און פערביטערט רחמנות אויף זיין ביילקע אזוי, אז דאס מויל האט זיך איהם פערהאקט און ער האט נישט געהאט קיין הארץ נישט נאר ביילקען א פארוואורף צומאכען, נאר ער האט זיך זאגאר בעהערשט נישט אנצושטעלען אויף איהר א בייזען בליק.

ה' וו. האט זינט דעמאלט גארנישט געטוהן, ער האט זיך וואס ווייניגער אנגעהויבען בעווייזען אין שטוב. ער איז נעגאנגען צו בעקאנטע, צו פריינד, צו פאמיליע און אבי וואס ווייניגער צו פערקעהרען אין זיין אייגענער וואהנונג. זיין הארץ איז אנגעפילט געווען מיט א גרויסען צער. ער איז אנטלאפען פון יסורים, פון פיינליכע ליידען, נישט קאנענדיג פערטראגען די אטמאספערע, אין וועלכער ס'געפינט זיך זיין שמאלץ. זיין צירונג פון אלע קינדער, וואס איז געפאלען א קרבן א שטיק צוליב איהם, א שטיק דערפאר, וואס ער האט נישט געשטעלט קיין ווידערשטאנד און, זייענדיג להוט נאך מעהר געלד צו פערדיענען, ערלויבט זיין ביילקע צו פאהרען מיט א פרעמדען מאנספערזאהן אין א ווילד-ווייטער מדינה.

ה' וו. האט זיך געפיהלט אלס א גרויסער מיטשולדיגער אין דעם קרבן וואס איז געפאלען אין זיין הויז.

אין זיין הויז האט זיך ווינט דעמאלט צעלעגט א גרויסער שווערער טרויער, וואס האט אנגעפולט יעדעס ווינקעל. אפילו פון די ווענד האט ארויסגעקוקט א טיפע מרה שחורה און מאנאטאניגקייט. מ'האט מורא געהאט פאר די אייגענע טריט. מ'האט נישט גערעדט, נאר יעדעס ווארט וואס מ'האט דא אצינד ארויסגערעדט איז געווען לויטער יאמער, שטילער איינגעהאל-

קלײנער פעליעטאן

נאך יום-טוב.

מטאר קיינמאל נישט בעטען דעם טוידט אויף א שלעכטען קיסר, ווארום עס קען קומען נאך א ערגערער,

אנטקעגען וואס מיינט איהר זאג איך עס? טאקי אנטקעגען דעם נאך-יו"ט.

דער יו"ט איז מיר שוין וואס אנ'אמת געשטאנען ווי א ביין אין האלדז. קודם כל, האט דער ערב-יו"ט אויסגעליידיגט די קעשענעס, יעדער איינער פון אונז האט זיך פערבארגט, פערשריבען, פערוועקסעלט און זיך פערדרעהט מיט גמילות-חסדים איבער'ן קאפ, און אז מיר האבען שוין זוכה געווען די מינוט זיך צו זעצען אויפ'ן „טראהן" מיט לעדיגע קעשענעס, האבען מיר געמיינט, אז דאס איז שוין דער אמת'ער גן-עדן. באלד אבער איז אונז די שפיעל מיאוס געזארען — אכט טעג נאכאנאנד, קנאק די דארע מצות און שלעפ זיך ארום מיט דעם ווייב פון שאשעז צו דיאשען, אדער ווארט בין שאשע מיט דזאשען וועלען קומען צו דיר, און נאכדעם הער ערשט אויס דעם ווייבס מוסר, אז דו ביזט א שלימזל, אז לייטישע מענער זענען גרעסערע אויפטהוערס פון דיר, זייערע ווייבער זענען אנגעטהון אין גוטס, גאלד און...

— איך וועל אייך זאגען דעם אמת — איך האב שוין געצעהלט די מינוטען, אז איך זאל קענען זאגען דעם „המבדיל בין קודש לחול".

אבער ווי נאר איך האב די טעג בעגינען געעפענט די אויגען און דערזעהן די ערשטע וואכעדיגע פריהלינגשטראהלען, איז מיר באלד פינסטער געווארען אין די אויגען — מיין ווייב האט נאך ליגענדיג אין בעט, אנגעהויבען צו מאכען מיר דעם חשבון פון דעם געלד, וואס זי דארף אין מון היינט האבען, ווארום אין דרויסען איז שוין ביי איהר דער אמת'ער פריהלינג און זי קען איצט ניט טראגען דאס קלייד וואס זי האט זיך גענייהט אויף יו"ט, און דער עיקר — ס'איז שוין נאך פסח און ס'איז שוין צייט צו קלערען וועגען א דאטשע...

איז וואס מיינט איהר געווארען נאכדעם, ווי איך האב אויסגעהערט מיין ווייבס מאנאלאג? כ'האב זיך דערמאנט אז חוץ דעם געלד וואס זי בעט ביי מיר, דארף איך האבען נאך א היפש ביסעל זלאטעס, ווארום ס'איז שין נאך יו"ט — וועקסלען דארף מען צאהלען, שטייערען דארף מען ערשט צאלען און אין קעשענע איז ליידיג פונקט ווי אויפ'ן הארצען, און ס'האט זיך מיר שטארק געבענקט נאכ'ן יו"ס, וועלכער איז אזוי גיך אוועק.

און כ'האב ביי זיך געקלערט, ווי דערלעבט מען שוין, אז משיח זאל קומען און דאס גאנצע לעבען זאל פערוואנדעלט ווערען אין א „יום שכלו חג"...

מלך פיק.

מיר גלויבען אז דאס וואנדער-פאלק וועט זיך סוף כל סוף אנהויבען „לערנען" די תורה פון וואנדערען. אז מיר וועלען ענדליך אויפבויען אנ'עמיגראציע-ארגאניזאציע, וועלכע זאל אימשטאנד זיין צו לעזע, אין די ראמען פון מאקסימאלע מעגליכקייטען, דאס שווערע, בלוטיגענדע עמיגראציע-פראבלעם אונזערע. מיר נלויבען, אז די אויפקלערונג'ס און ווערבירונג'ס-אקציע פון „יעאס" וועט געלונגען.

י. ריטאוו.

וואונדערליכע געשיכטע מיט אליהו הנביא'ס כוס.

פון קאליש שרייבט מען אונז:

דעם ערשטען טאג פסח פארנאכט קומט אריין א פרוי צום היגען רב ר' יחזקאל ליפשיץ שליט"א און מיט טרערען אין די אויגען בעט זי דעם רב, ער זאל איהר ארויסגעבען א תשובה, וואס זי האט פוגע בכבוד געווען אין אליהו הנביא'ס כוס און ער האט זיך דערפאר אן איהר „נוקם" געווען.

די געשיכטע שטעלט זיך פאר אין פאלגענדען:

ביי דער פאמיליע פ. אויף גורנא-שלאנסקא האט מען אבגעריכט דעם סדר כדין וכדת. ווען מען האט שוין געהאלטען ביי שפוך חמתך האט די פרוי אנגעגאסען אליהו הנביא'ס כוס, אבער מיט א שטארקען עודף. ד. ה. ס'האט זיך א ביסעל איבערגעגאסען.

די פרוי פ. רופט זיך אן אין שפאס:

— נו, וועל איך א ביסעל אבטרינקען.

צומאכענדיג די טהיר נאך שפיך המחך האבען אלע ארומיגע ביים טיש בעמערקט, ווי דאס גלאז, וועלכעס איז אגב געווען א ניי גלאז, פלאצט ארום א ראד, און ביים ראנד ברעכט זיך אב א שטיקעל אין דער גרויס, ווי א ליפ וואלט עס אבגעבראכען.

אלע, וועלכע זענען געווען אין שטוב, זענען שיער נישט אויסגעגאנגען פאר פחד, און צומארגענס איז די פרוי פ. געקימען צום רב מיט'ן גלאז, ארויסנעהמען א תשובה, וואס זי האט געזינדיגט מ'ט די רייד.

דער רב און אלע דערבייאיגע האבען זארגפעלטיג בעטראכט דאס גלאז און געבליעבען פאר א רעטעניש, דאך אבער, צו בערוהיגען די פאמיליע פ. האט דער רב געהייסען געבען דריי מאל אכצעהן גראשען פאר אנ'ארימען קראנקען.

ק. ל.

טענער געווין.

ביילקע איז גאנצע טעג און נעכט געלעגען אבגעזונדערט אין א בעזונדער צימער, וואו זי האט צו זיך קיינעם נישט צוגעלאזט, אויסער די איידעלע און גוטע מאמע. די טיר אהין, איז געווען אבגעשלאסען און אפילו די ראלעטען זענען בייטאג געווען אראבגעלאזט. ביילקע האט זיך געשעמט פאר דער דרויסענדיגער טאג-ליכט. איהר האט זיך געדאכטען, ווי טויזענדטער היימישע און בעקאנטע אויגען קוקען אריין אין די פענסטער, און זיי לאכען און זיי רייצען זיך און זיי שפאטען פון איהר.

ביילקע האט געשוויגען און פונקט ווי ס'אין געלעגען א שלאס אויף דער טיר, אזוי איז אויך געלעגען א שלאס אויף איהר מויל און זי האט א ווארט נישט דערצעהלט.

האט אבער ביילקע אייביג נישט געקענט שווייגען. געקומען איז א מאמענט און ביילקע האט דער מאמע א סוד אנפערטרויט: — מאמע — האט זי איינמאל אין א שטילען פיבערדיגען אוונט געזאגט — איך פיהל זיך עפיס נישט גוט. — און ארויפגעפאלען אויף דער מוטער'ס האלז און ביטער אריינגעוויינט.

די מאמע האט געצערטעלט, געגאסען טרערען איבער דער טאכטער'ס קאפ און געגלעט די האר און זי האט מיט גוטע זיסע מאמע-רייד ארויסבעקומען דעם טרויריגען סוד: — מא—מע — אונטער מיין הארץ וואקסט די פרוכט פון מיין אומגליקליכע ליבע...— מא—מע ראטעווע, איך וועל אויסגעהן אין בושה. —

האט די מאמע שוין נישט גערוהט. שפעט ביינאכט ווען דער טאטע איז אהיימגעקומען איז זי צו זיינע פיס געפאלען, זי האט גארנישט גערעדט, נאר ארויסגעווארפען עטליכע גיפטיג בייסיגע ווערטער: — וואלף, אונזער חרפה איז גרויס, די וועלט וועט באלד זעהן אונזער בראך... — וואלפ'ען האט עס א צוק געטוהן איבערן לייב. ער האט שוין נישט מעהר געבריכט איבערפרעגען. ער האט שוין פערשטאנען דעם רמז, דעם ווינק, פון דער דאזיגער וויסטער בשורה און די קנאכלעך פון די פיס זענען איהם אונטערגעבראכען געווארען. א געשמארטער, איינגאנצען טוידט-בלייך האט ער מיט די לעצטע כחות ארויסגענומען פון דער אייזערנער קאסע א גרויסען שטויס מיט געלד און שטיל א זאג געטוהן: — נא דא האסטו געלד און פאהר שנעל אוועק מיט איהר קיין ווין צו א דאקטאר, אפשר וועט מען נאך בעוויזען אונזער חרפה צו פערווישען. —

אויק צומארגענס האט וואלף מיט גרויס פראטעקציע און מיה אויסגעסטארעט זיך א אייסלענדישען פאס און ביילקע מיט איהר מאמע זענען אין זעלבען טאג שפעט אין אזענד אוועק קיין ווין מיט'ן בעשלוס צו לאזען זי אפערירען מיט צוועק איבערצווריסען די בליהונג פון דער פערבאטענער ליבע-פרוכט.

קומענדיג אויפ'ן ראדאמער באהן-הויף האבען ביילקע מיט די מוטער בעגעגענט א ראדאמער בעקאנטע יונגע פרוי, וועלכע איז אויך געפאהרען קיין ווין, לויט ווי זיי האבען זיך צושמועסט איז די דאזיגע פרוי געפאהרען צוליב געשעפטליכע אנגעלעגענהייטען און ס'האבען איהר בעגלייט צום צוג דער מאן מיט צוויי קינדער, מיט וועלכע זי האט זיך הייס צעקושט ביים געזעגענען.

(פארטזעצונג קומט.)

וואָס הערט זיך אין ראַדאָם.

פּאַבאָר פון יאָהר-גאַנג 1907 דעם 1 מאַי.

אין דער בעקאַנטמאַכונג פון קעלצער וואָיעוואָדשאַפט (ווא־עוואַרא), וואָס איז די טעג ארויסגעהאַנגען געוואָרען אין שטאָדט, ווערט דער יאָהרגאַנג 1907, גערופען דעם 1 מאַי צום פּאַבאָר.

אין דער בעקאַנטמאכונג זענען פערעפענטליכט אַ רייהע פּרטים, וואָס זענען נוגע די עלטערע יאָהרגענג ביז 1883 איינשליסליך, וועלכע האָבען נאָך ביז איצט נישט רעגולירט זייערע מיליטער-ענינים.

צוזאַמען מיט'ן יאָהרגאַנג 1907 ווערען אויך גערופען אַדראַטשעניעס פון די יאָהרגענג 1905 און 1906 און די פּריוויליגע פון 1908, 1909 און 1910.

דער פּאַבאָר הויבט זיך אָן דעם 1 מאַי און וועט געדוירען ביז'ן 30 טשערוויעץ ה. י.

ביטעס וועגען אַדראַטשעניעס דאַרפען אָבגעגעבען ווערען אין דער סטאַראָסטוואָ שפּעטסטענס ביז 14 טעג נאָכ'ן אנערקענען דעם מיליטער-פליכטיגען פאַר דיענסט-פעהיג. וועגען רעכט אויף „אולגעס" דאַרף מען אָבגעבען ביטעס און די געהעריגע דאָקומענטען אין טאָג פון פּאַבאָר פאַר דער קאָמיסיע.

פאַר נישט שטעלען זיך צום פּאַבאָר דראָהט א שטרענגע שטראָף.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ארויסגעגעבענער בעקאַנטמאַכונג האָט דער ראַדאָמער סטאַראָסטוואָ פערעפענטליכט א אויספיהרליכען פּלאַן פון פּאַבאָר פון די יונגעלייט, וואָס זענען געבוירען אין 1907 און אויך פון די יאָהרען 1905, 1906 און פון די עלטערע יאָהרגענג, וועלכע האָבען זיך צוליב פערשיעדענע סבות נישט געשטעלט צום פּאַבאָר.

דער פּאַבאָר קומט פאָר אויף דער מאַלטשעווסקי גאַס (וואַרשאַווסקא) 20.

דאָס נייע געזעץ וועגען האַנדעל'ס-שעה'ען.

די היגע סטאַראָסטוואָ האָט אונז צוגעשיקט פאָלגענדען קאָמוניקאַט צו פערעפענטליכען אין אונזער צייטונג:

דעם 10 קוויעטניען 1928 איז אריין אין קראַפט די פעראָרדנונג פון מליכה-פּרעזידענט פון 22 טען מערץ ה. י. נעמליך די פעראָרדנונג, וואָס נאָרמירט די האַנדעל'ס-שעה'ען, ווי אויך די צייט פון עפענען די האנדעלס לאָקאַלען אין א טייל פון די אינדוסטריעלע אנשטאַלטען.

דאָס נייע געזעץ איז פערעפענטליכט געוואָרען אין דז. אוסטאַוו. לויט דער נייער פעראָרדנונג ווערען די האַנדעל'ס-שעה'ען אין די געשעפטען פון מאַנופאַקטור, גאַלאַנטעריע, אייזען, פאָרצעלאַן, קיך-געשיר, פּאַפּיר, עלעקטרישע מכשירים, ווי אויך פון די פאָטאָגראַפישע אנשטאַלטען — פעסטגעשטעלט אויף 10 שעה, נעמליך פון 9 פריה ביז 7 אָוענד.

אין געוויסע געשעפטען, נעמליך, אין יאַטקעס, וואורשט-געשעפטען, שפּייז-פּראָדוקטען-קראַמען מעג מען האַנדלען 12 שעה טעגליך, דהיינו פון 7 פריה ביז 7 אָוענד.

אין שבת און די טעג פון ערב חגא — פון 8 פריה ביז 8 אָוו.

אין די געשעפטען, וועלכע פערנעמען זיך אויסשליסליך, אדער הויפּטזעכליך מיט'ן פערקויף פון אַלקאָהאָל-געטראַנקען מעג מען האַנדלען נישט מעהר ווי 10 שעה טעגליך, נעמליך פון 9 ביז 7 אָוו.

פריזיר-אַנשטאַלטען קאָנען זיין אָפען טעגליך 10 שעה, ד"ה פון 9 ביז 7 אָוו. שבת און ערב חגא 12 שעה: פון 9 פריה ביז 9 אָוו. בּודקעס און קיאָסקען אין וועלכע ס'ווערען פערקויפט סאָדעוואַסער, מינעראַל-וואַסער און אַלערליי אנדערע קיהלענדע געטראַנקען אויף אויסצוטרינקען אויפ'ן אָרט, ווי אויך זיסוואַרג און פרוכטען אָהן שום אנדערע אַרטיקלען קאָן דער פערקויף פאָרקומען, אין דער צייט פון 1 קוויעטניען ביז'ן 30 ווּשעשניען, פון 7 אינדערפריה ביז 11 אָוו.

די האַנדעל'ס-שעה'ען אין רעסטאָראַציעס ווערט פאָרלויפיג נישט געענדערט.

דער גאַסען-פערקויף פון צייטונגען און טאַבאַק-אויסארבייטונגען קאָן פאָרקומען פון 7 ביז 11 אָוו. דער האַנדעל מיט פערשידענע סחורות אין גאַס, אָדער אויף די שטאָדטישע פּלעצער קאָן פאָרקומען נאָר אין די זעלבע שעה'ען ווען עס זענען אָפען די געוועלבער.

די פאָרשריפטען, וואָס זענען נוגע דעם האַנדעל אום זונטאָג און אין די חגא-טעג בלייבען אונבערירט.

דאָס נייע געזעץ בלייבט אין קראַפט כל זמן ביז מ'וועט נישט אָבשאַפען.

די שטראָפען וואָס ווערען פאָרגעזע...

וועגען טעאַטער און מוזיק.

צום סימפאָנישען קאָנצערט פון ה' גיסער'ס מוזיק-שולע,
שבת דעם 28|IV 14 אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי".

יאָהר ביי יאָהר קומט מיר אויס צו בעזוכען דעם אויסצייכנונג'ס-קאָנצערט פון ה' גיסער'ס מוזיק-שולע און חאַראַקטעריסטיש איז דערביי, וואָס יעדעס מאָהל טרעפט איך כמעט דאָס זעלבע אוידיטאָריום אין זיין צאָהל, ווי אויך אין זיין אייסזעהן: אַ פנים, אז דער היגער מעלאָמאַנען-קרייז וויל זיך גאָר נישט פערגרעסערען...

איך וויל נישט אויפזוכען די סיבות, פאַרוואָס עס געשעהט אזוי. דאָ איז נישט פ'אָרט דערויף און אויך נישט מיין איצטיגער ציעל פון מיין נאָטיץ. איך וויל אָבער אונטערשטרייכען דעם פאַקט, אז די היגע יודישע בעפעלקערונג שאצט נישט אָב די פערדינסטען פון אָט דער מוזיק-אינסטיטוציע, וואָס איז אַ כבוד פאַר יעדער קולטורעל-געפאָרעמטער געזעלשאַפט.

וואָס אמת איז, האָט די דאָזיגע מוזיק-שולע דורכגעלעבט אין איהר 10-יעהריגער עקזיסטענץ קריטישע צייטען, וואָס האָבען בעשוועדט איהר ענטוויקלונג און זאָגאַר איהר בעדראָהט. בעזונדערס שווער איז אויפצוהאַלטען אַזאַ שולע אויף דער פּראָווינץ פאַר יודען, וואָס בילדען אַ פּראָפּאָרציאָנעל-קלענערע בעפעלקערונג ווי די נישט-אידישע, און דאָך האָט די היגע מוזיק-שולע בעוויזען צו זיין טעטיג אָהן איבערהער 10 יאָהר, אין דער צייט, ווען ביי אונזערע שכנים האָט זיך אַזאַ שולע געגרינדעט ערשט מיט איניגע יאָהר צוריק, ד. ה. גאַנץ שפּעטער. דאָס האָבען מיר מאַקי צו פערדאַנקען דעם דירעקטאָר און גרינדער פון דער היגער מוזיק-שולע, ה' גיטער. פאַר זיין מיה און איבערגעגעבענהייט פאַר אָט דער קולטורעלער אינסטיטוציע אין אונזער שטאָדט.

איהרע פערדינסטען? ס'איז שענער נישט צו רעדען וועגען עלעמענטאַרע זאַכען, ס'איז גענוג בלויז דער פאַקט, וואָס יעדער קאָן שיקען זיין קינד אין א יודישע מוזיק-שולע, וואו עס קאָן בעקומען די געהעריג-סיסטעמאַטישע מוזיקאַלישע אויסבילדונג.

א דאַנק איהר האָבען מיר א מוזיקאַליש-ערצויגענע יוגענד. אָבער צי ווייסט עס אָבצושאַצען אונזער יודישע געזעלשאַפט? האָט אונזער יודישע אינטעליגענץ א אינטערעס דערפאַר? קומען זיי חאָטש בעזוכען אזעלכע יודישע קאָנצערטען? — ניין, אונזער מכלומר'שט וועלטליך-פאָרטגעשריטענער אינטעליגענץ קאָמערט זיך וואָך אין די רעכטען פון דער שמענדריק-אַסימילאַציע, וועלכע האַלט זיך נאָך ביי איהרע נארישע טענות: „אַלץ איז גוט, אָבער נישט אונזער'ס". אפילו מוזיק ווערט ביי זיי „אונזערס" און „זייערס". דערפאַר טאַקי טרעף איך יעדעס מאָהל דאָס זעלבע אוידיטאָריום כמעט אין דער זעלבער צאָהל ווי אויך אין זיין אויסזעהן.

דער לעצטער אויסצייכנונג'ס-קאָנצערט איז אריבער גאַנץ געלונגען. דער פּראָגראַם — אַנ'אינהאַלטס-רייכער, צוזאַמענגעשטעלט פון אויסגעקליבענע קלאַסישע זאַכען, האָט איבערגעלאָזט א בעפרידיגענדען איינדרוק אויפ'ן פערזאַמעלטען עולם. בכלל האָבען די שילער ארויסגעוויזען אויסגעשולטקייט אין רוטין אין די זאַכען, וואָס זענען אויסגעפיהרט געוואָרען פון גאַנצען אָרקעסטער.

פיעל טאַלאַנט ווייזט ארויס דער יונגער פּיאַניסט ש. אורבאַך. ער פערמאָגט מוזיקאַלישע אינטעליגענץ און אויסגעצייכענטע טעכניק, וואָס גיבען איהם גרויסע פּערספּעקטיווען פאַר א גלענצענדע צוקונפט אויפ'ן מוזיקאַליש-קינסטלערישען געביעט. אויסגעצייכענט האָבען זיך אויך די שילער: יאַנקעוונא, כייאָט און יאַמעט.

דער דירעקטאָר פון דער מוזיק-שולע און מוזיקאַלישער לייטער פון קאָנצערט, ה' גיסער, פערדינט א האַרציגען דאַנק פאַר זיינע מיהפולע לייסטונגען, וועלכע האָבען ענטוויקעלט ביי זיינע שילער מוזיקאַלישען טאַלאַנט און פערשטענדניש אין אזא מאָס, אז זיי האָבען מיט רעכט געהאַט די דרייסטקייט אויפצוטרעטען אויף דער עפענטליכער אָרענע פאַר א בעסערען אוידיטאָריום.

ע. ה.

זען פאר עובר זיין אויף די נייע תקנות איז א הארבער. מ'קאן דערפאר בעשטראפט ווערען אויף אדמיניסטראטיווען וועג דורך דער סטאראסטווא מיט א געלד־קנס פון 2000 זל. און ביז 6 וואכען אונבעדינגטען ארעסט.

פון קאמיטעט פאר'ן ארבייטענדען ארץ־ישראל אין ראדאם

אין צוזאמענהאנג מיט דער לאנדעס־קאנפערענץ פאר'ן ארבייטענדען ארץ־ישראל, וועלכע איז פארגעקומען אין ווארשא דעם 14—15 אפריל ל. י. קומט פאר שבת דעם 21|IV ל. י. אום 4 א זייגער נ. מ. אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, לובלינער 25 א בעריכט'ס־פערזאמלונג פון דער קאנפערענץ פאר'ן ארבייטענדען א"י מיט'ן אנטייל פון די דעלעגאטען ח"ח: מגר. סאלבע א., מנחם בן־ישראל, בערקמאן פ. און פרידמאן מ.

נאכ'ן בעריכט וועלען פארקומען וואהלען פון א נייעם קאמיטעט.

אלע חברים און סימפאטיקער ווערען געבעטען צו קומען פינקטליך.

די קאלטע וועטערען מאכען א תל פון האנדעל.

די נישט־נארמאלע וועטער־בעדינגונגען, וועלכע האלטען נאך פון פאר פסח אן, רופען זיך זעהר שלעכט אן אויף אלע געביעטען פון ראדאמער האנדעלס מצב.

דער סעזאהן ערב פסח האט צוליב דעם זעהר פיעל געליטען, ווייל ביז קנאפע 8 טעג פאר פסח איז כסדר געווען קאלט און די קויפמאנשאפט האט זיך זעהר אבגעהאלטען צו מאכען גרעסערע, אדער קלענערע קניות אויף יום־טוב. די גינסטיגע וועטער־ענדערונג אין די לעצטע טעג פאר פסח האט ווייניג אויפגעלעבט דעם סעזאהן, ווייל די צייט איז געווען צו־קורץ דער עולם זאל זיך קאנען עפיס מאכען, אדער בעזארגען זיך מיט א גרעסערען קוואנטום נויטיגע פסח־זאכען, מ'האט נאר געקויפט דאס נויטיגסטע. יעצט עטליכע טעג נאך פסח איז אין וועטער ווידער אריינגעטרעטען אן ענדערונג און די אומגעריכטע שנייען און שטורם־ווינדטען, וועלכע זענען באמת אן'ערשיינונג, האבען כמעט פולשטענדיג פאראליזירט דעם קויף־לוסט ביי די סוחרים און ביי די קונים.

כמעט אלע ראדאמער סוחרים און אפילו דער האנדווערקער און ארבייטער קלאס בעקלאגט זיך זעהר אויף דער יעצטיגער זעהר שוואכער קאניוקטור, אין אלע געביעטען פון האנדעל און ארבייט, וועלכע איז א רעזולטאט פון די קאלטע ווינטער־וועטערען.

דער אומזאץ־שטייער בעדייטענד גרעסער ווי פאראיאהרען.

ווי מ'הערט, איז דער אומזאץ־שטייער פאר'ן יאהר 1927 געשאצט געווארען אין א פיעל גרעסערער מאס, ווי פאראיאהרען. ווי סוחרים גיבען איבער, איז דער שטייער אין פיעל פאלען אויפגעמאסטען צוויי און דריי מאהל אזוי פיעל אין פערגלייך מיט'ן פאראיאהריגען שטייער.

לויט דער הערשענדער שטימונג צווישען די סוחרישע און האנדווערקער־קרייזען בעטראכטעט זיי די געהעכערטע אויסמעסטונג פון אומזאץ־שטייער אלס א צו־גרויסען בעלאסט ביי די יעצטיגע שווערע און קריטישע צייטען.

די גראנדיעזע פסח־אקציע פון „עזרה".

די הייעהריגע פסח־אקציע, וואס „עזרה" האט דורכגעפיהרט איז געווען ממש א מופתרהאפטע און האט זיך אויסגעצייכענט מעהר פון אלע יאהר. הונדערטער פאמיליעס זענען דורך איהר בעזארגט געווארען מיט אלעם נויטיגעס אויף פסח. די ארבייט פון עזרה הייאהר איז געווען א געוואלדיג־פערזאנטווארטליכע און בעשווערטע צוליב דעם, וואס נאר אויף איהר אליין איז געפאלען דער גורל אנצופיהרען מיט דער פסח־אקציע. קיין שום אנדערע אינסטיטוציע און אפילו די גמינע האט זיך מיט דער פסח־אקציע ווייניג און כמעט ווי גארנישט אינטערעסירט.

די עזרה, נישט קוקענדיג אויף די גרויסע און ריזיגע אויסגאבען, האט זיך אנגאזשירט דורכצופיהרען די פסח־אקציע אין גרעסערען פערנעם און דאדורך זיך פערשולדיגט אין גרויסע חובות. די אלע, וואס האבען נאך זייער בעשטייערונג נישט געגעבען פאר דער פסח־אקציע, ברויכען דעריבער אריינטראגען זייערע נתינות, כדי אזוי נאך אויך נעמען א אנטייל אין דער דאזיגער וויכטיגער אקציע, נישט לאזענדיג עזרה באדען אין דעפיציטען, וואס קאנען גוום זיין אבצושטעלען איהר ווייטערדיגער טהעטיגקייט לטובת דער נויטבעדערפטיגער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאם.

ס'ליגט א הייליגער חוב אויף אלע וואס האבען ביז יעצט נישט בעוויזען אנטייל צונעמען אין דער רעאליזירונג פון דער פסח־אקציע, אז זיי זאלען בייטראגען מיט דאנקבארקייט זייער פסח־שטייער און צו דעם צוועק זיך פערשטענדיגען מיט דעם אונערמידליכען און איבערגעגעבענעם עסקן און מהוער פון דער עזרה־געזעלשאפט דעם פרעזעס. ה' איתמר אדלער.

דער האט געזעהן, יענער האט געהערט און דערווייל זאגט מען: — גמינע צאהל.

פאר יום טוב האבען זיך אין שטאדט פערשפרייט קלאנגען, אז דער גמינע־בודזשעט פון 27־טען יאהר איז בעשטעטיגט געווארען דורכ'ן מיניסטער־יום און איז שוין איבערגעשיקט אין דער וואיעוואודסטווא קיין קעלץ. מ'האט אויך דערצעהלט, אז אין בודזשעט האט דאס מיניסטעריום געשטראכען די פענסיע פון הר' קעסטענבערג. כ'האבען זיך זאגאר שוין געפינען עדי ראיה, וואס זענען געווען אין קעלץ און אליין מיט זייערע אייגענע אויגען געזעהן די דערמאנטע געשטראכענע פאזיציע. די עדי ראיה זענען געווען דאזארעס אליין, און ווער'ענס נאמען מ'האט דאס איבערגעגעבען און זיך פעררופען.

חי עס ווייזט זיך אבער ארויס זענען די דאזיגע קלאנגען נישט געווען מאסגעבענד פאר די מאכט־ארגאנען. דעם הייינטיגען חו"מ האט די גמינע

גאסטראלען פון בעוויסטען יודישען ארטיסט אייב קארפ אין ראדאם.

„יודעלעס בר מצוה" — מוזיקאלישע אפערעטע אין 3 אקטען פון ב. סאמאטעווסקי.

אייב קארפ איז איינער פון די פאפולערסטע און אנערקענטסטע יודישע אקטיארען אין אמעריקא. אין פוילען איז זיין נאמען שטארק בעריהמט געווארען פון זיינע אויפטריטען אין ווארשא, וואו ער האט געצויגען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון דער גאנצער יודישער ארטיסטישער און ליטעראריש־קינסטלערישער וועלט.

אייב קארפ'ס דריי גאסטראלען אין ראדאם האבען אויך אונז איבערצייגט, אז ער האט נישט אומזיסט זיך געקויפט אזא פאפולאריטעט און אזא ריהמפולען נאמען. אייב קארפ געהערט בלי ספק צו די טאלאנטפולסטע ארטיסטען פון די יודישע ביהנע. אין זיין ראל אין „יודעלעס בר־מצוה" אלס חאראקטער־קאמיקער האט ער ממש ענטציקט אין געוואלדיג אויסגעוואמען ביים גאנצען טעאטער־עולם. און ווירקליך האט ער דעם טיפ פון ירוחם חזן געגעבען אין אזא קרעאציע און אויספאסונג, אז ט'האט געמוזט בעגייסטערען. אייב קארפ'ס ארם שפילען איז אריגינעל, ניי. מ'קאן זאגען, עקסצענטריש, אבער דערפאר דורך און דורך פאלקסטימליך. די טיפישע פיגור פון ירוחם חזן איז ביי איהם א גאנצער א פולקאמער. אייב קארב שארזשירט נישט. אפילו א וויץ איז ביי איהם נישט לשם עפעקט, ער היט זיך אויס פון באנאליטעט און דער וויץ איז נאר ביי איהם כדי צו דערגענצען דעם מהות פון זיין געשאפענעם טיפ.

אייב קארפ שפיעלט מיט יעדען איבר. בעזיצט א סך טאלאנט און געפיהל, וואס דרינגט ארויס פון אלע זיינע בעוועגונגען, מימיק, געזאנג. זיין וואקאליש־פלאסטישע אונטערפרעטאציע איז וואונדערבאר. דאס ראדאמער טעאטער־פובליקום האט זיך אויף איהם באלד דערקענט און נישט אומזיסט איהם נישט געוואלט ארויסלאזען פון דער ביהנע, ארויסרופענדיג איהם כסדר צו ביסירען.

„יודעל'ס בר־מצוה" — איז גיכער געזאגט א מעלאדראמע, האט טראגישע מאמענטען און רופט אפילו ארויס טרעהרען ביי די צושויער.

ר' אברהם (ה' ראטשטיין) און זיין ווייב שרה (ס. פלוים) זענען געווען גוט אין זייערע ראליען. זייער זוהן ישראל (ה' לואי) און זייער אייניקעל יידעלע, ישראל'ס זוהן (פארעמבסקי), ווי אויך ראזאליא, ישראל'ס צווייטע פרוי (ר. זאנדבערג) און איהר ברודער דער זעלנער אלעקסאנדער (מ. קליין) שפילען גאנץ נישט קשה'דיג. לאה, ישראל'ס ערשטע פרוי (א. פאזנאנסקא) שפילט מיט געפיהל.

ירוחם חזן (אייב קארפ) איז דער חאראקטער־קאמיקער, וועלכער האלט אויף דאס גאנצע טעאטער שטיק, אין וועלכער ער בלאזט אריין א רוח חיים און מיט זיין גלענצענדען טאלאנט מאכט ער פון דער גאנצע מעלאדראמע א ביהנע־פעהיגע זאך.

מ. ה.

בעקומען צוגעשיקט א מעלדונג פון ה׳ סטאראסטא אויסצוצאהלען דעם הר׳ קעסטענבערג פענסיע פון סטיציען אן ה. י. ביז היינט, א סומע פון איבער 1000 זל. אין געגענפאל וועט ארויפגעלעגט ווערען א סעקוועסטער אויף געוויסע איינקונפטען פון גמינע.

ווי מ׳הערט, האט די טעג זיך געווענדעט צום סטאראסטא א דעלעגאציע, וועלכע האט אויסגע׳פועלט צו פראלאנגירען דעם טערמין פון אויסצאהלען פון 14־ען אויפ׳ן 19׳ען ה. ח.

לויט דעם אין אלוא צו זעהען, אז די קלאגנען פון בעשטעטיגטען בודזשעט זענען נאך געווען פריהצייטיג.

קאמפאניעעצס טרופע אין ראדאם.

אין ראדאם הויבט אן גאסטראלירען היינטיגע וואך א יודישע טרופע אונטער דער לייטונג פון א. קאמפאניעעץ.

דאס אנסאמבל בעשטעהט פון כמעט 20 פערזאהן, צווישען וועלכע ס׳געפינען זיך בעדייטענדע ארטיסטישע כח׳ת.

ראס רעפערטואר, וואס די טרופע האט אין איהר בעזיץ, ענטהאלט א רייכען און פערשידענארטיגען אויסוואהל פון אינטערעסאנטע טעאטער־זאכען ווי: דראמעס, אפערעטען, מעלאדראמעס, קאמעדיעס.

אין דעם כחות־צוזאמענשטעל איז בעזונדערס כדאי אנצוווייזען אויף די נעמען: פאליאקאוו (חאראקטער־קאמיקער), ראבינאוויטש (פאט־קאמיקער), א. אניעלא (דראמאטישע ארטיסטין), ב. באריסאווא (סובּרעטין) א. אנד. די אלע אויסגערעכענטע האבען א נאמען אין דער ארטיסטישער וועלט און שפילען איבעראל מיט גרויס ערפאלג.

די טרופע קומט פון ביאליסטאק, וואו זי האט געשפיעלט א לענגערע צייט און שטארק אויסגענומען ביים גאנצען דארטיגען טעאטער־פובליקום.

די גאסטראל־אויפטריטען פון דער טרופע האט אין שטאדט ארויסגערופען גרויס אנזעהן און ס׳איז דעריבער צו ערווארטען, אז אלע פארשטעלונגען אין טעאטער „ראזמאיטאששי" וועלען מאסענווייז און צאהלרייך בעזוכט ווערען פון היגען יודישען טעאטער־עולם אין פון אלע ליעהאבער פון דער יודישער ביהנע.

פון ראדאמער ספארט = בעוועגונג.

אנהויבענדיג פון ספארט־סעזאן האבען אויפ׳ן ספארט־פעלד פון ר. ק. ס (אלטער־גארטען) געשפילט פאלגענדע פריינדשאפטס־מעטשען:

בר־כוכבא — יוטשניא 2:4 (2:2)
בר־כוכבא — ראדאמיאנקא 1:2 (1:2)
מכבי — השחר 0:2 (0:0)
בר־כוכבא — ר. ק. ס. 2:1 (1:0)
מכבי — חשמונאי 0:3 (0:0)
בר־כוכבא — השחר 0:3 (0:0)

ש — ם.

KINO „ODEON“ w RADOMIU.

OD 23 KWIETNIA

Ostatnia nowość obecnego sezony p. t.

ZEW ZMYSŁÓW

Spowiedź szesnastoletniej

Historja młodego niedoświadczonego i nieuświadomionego dziewczęcia.
Historja dziewczęcia, które za miłość zapłaciło krwią, łzami i życiem.

Wiośniana młodość. Uwiedziona.
Beztroskie życie. Macierzyństwo.
Pierwsza miłość. Straszliwa prawda.
Żar krwi. Rozpaczliwy krok.
Tragiczna karta z życia, jak wiele ... wiele w życiu kobiet.

Obraz przepięknie nagrany.

Obraz pełen pikanterji i straszliwej prawdy życiowej.

Obraz który powinien być oglądany przez wszystkich,

Obraz na który powinny przyjść wszystkie panie z dorastającemi córkami.

Obraz nadzwyczajny w treści i przepięknie nietylko nagrany ale i wyreżyserowany, w pełnym zrozumieniu nagrywanego scenarjusza.

W roli głównej wiośniana ELLEN KURTI

w epizodycznych rolach:

Greta GERDI, Ewa SZPEYER, Evi EVA,
Otto REINOLD, Al. WOŁOW, Ern. WEREBES.

בעריכט פון דער קוילען=אקציע

דורכגעפיהרט דורך דער הילפ׳ס-געז. „עזרה" אין ראדאם אין חדש יאנואר 1928.

געזאמעלט ביי 42 פערזאן קוילען (פאר דער סומע 1,622.50 זל.)	29,500 קלג.	פערטיילט צווישען 600 פאמיליעס (אלס שטיצע) קוילען	60.000 קלג.
צוגעקויפט קוילען — — („ „ „ 1,650 10)	30.500„ „		
(בעטרעפען צוזאמען זל. 3,272.60)			
	60.000 קלג.		60,000 קלג.

קאסע-אברעכנונג.

געזאמעלט ביי 81 פערזאן — — — —	1,452 30	אויסגעצאהלט פאר 30.500 קלג. קוילען — —	1,650,10 זל.
געדעקט פון דער „עזרה"־קאסע — — —	206.60	אויסגאבען ביים זאמלען געלד אויף דער אקציע —	8,80 „
	1.658 90		1.658.90

אנטייל אין דער זאמלונג האבען גענומען פאלגענדע ה״ה: פרעזעס אדלער איט., ד״ר לעווי י., הירשענהארן ה., שיינפעלד ש. א., בארענשטיין יה., בירענבוים פ. און פרוי טייטעלבוים.

געשאנקען קוילען האבען פאלגענדע ה״ה: צמח מ., פירמע „לעשטש־טייכמאן", ראטענבערג א., קלייף ד., פירמע „ברידער גוטמאן און צוקער", לעסליוער י. מ. און זיהן, פישמאן א., רובינשטיין מ., אשכנזאי ה., העלצמאן ק., בירענבוים ח. מינצבערג ש., טענענבוים א., שטרויס ס., טייטעלבוים י. ד., קארמאן שמואל, דען יחיאל, קימעל ב., זילבערבערג ב., „גארפינקעל־זיסקינד", „ניימאן־רוטמאן", „ברידער אייכענבוים", וויינשטאק מ., קאנער א., בלומאן מ., דאנציגער פ., סענאטאר, וואלמאן ד., רובינשטיין מ. (לובלינער 30), וואלך ר., ווערבער י. מ., פירמע „צוקראספרזשעדאזש", בערקמאן ז., רוושיצקי ז. און ריכטמאן ק.

געשאנקען באאר האבען פאלגענדע ה״ה: רוטמאן א. (ווארשא), ד״ר קעלערווארם. בראגינסקי, צוקער מ. (וואהל 13), ניימאן נ., גאלדבערג אברהם, פערשטער מ., זיידענשניר ה., אדלער איתמר, קלעפפיש מ., פערל א., פוקס מ., גדין יצחק, גרין יוסף, מארגען פ., גאלדפיין י., פישמאן מ. ל. ד״ר לעווי י., טייטעלבוים חנה, בירנבוים פ., נירענבערג מ. י., אדלער וו., קאפער ד., „ברידער קורץ", פעפער שאול, אדלער ש., גוטמאן ח., הירשענהארן ה., בלאטמאן ד. (דלוגא), סאווא ד., פירמע „קעניגסבערג און צימערמאן", פירמע „מארגוליעס און ברידער ווערצהייזער", „שטיינמאן און בירענבוים", צעסארסקי י., פינקעלשטיין ל., צימבאליסטא מ., פרידמאן מ. י., ערליך נ., טאבאקמאן ש., קארמאן א., גארפינקעל ח. א., קליינמאן משה, הירשענשטרויס י., גאטליב א., בארנשטיין י. מ., ראפאפארט מ., ראיאל י. מ., הוראוויטש י., אדלער יששכר, פרידמאן ל., שרעק נ., „באנק פאר האנדעל און אינדוסטריע" (3 טער מאי פלאץ № 2) ארוואקאט מאיער, ד״ר שיטצער, פרוי שטיינמאן (פילסודסקי), גאלדפארב פיליפ. אדוואקאט שטארקער, שפירא ב., ראזענבערג (פילסודסקי), וויינבערג מ., ליכטענשטיין פ., קארמאן מ. (לובל. 7), אייגער ח., לעווין א. י., זיידענוועבער וו., זעליגער ק., גאלדקארן ש., ראזענבערג ש., הענדעל ש., האך א., בערנימאן י., גאטפריד א., האנצבערג ב. גוטשטאדט ה., סאנקעוויטש (לובלינער). פרוי פאזנאנסקא פ. און אורבינדער ד.

בעמערקונג: דער בעריכט פון דער פסח אקציע וועט ווערען בעקאנט געמאכט אין נעכסטען שבת. די קוויטירונגען פון די געשפענדעטע סומעס צו דער פסח־אקציע ווערען שוין אבגעשיקט דורך דעם „עזרה" אינקאסענט.

געזעלשאפט „עזרה" אין ראדאם.

1-03

קעלצער אבטיילונג.

די פסח־קוך פאר די אידישע זעלנער. — פייערליכע צוויי סדרים־נעכט. — א פוילישער מאיאר דאנקט דער יודישער קהלה.

די פסח־קוך וואס די אידישע קהלה האט היינטיגעס יאהר איינגעארדענט פאר די אידישע זעלנער פון קעלצער גארניזאן, האט מיט איהר פראכטפולקייט און מוסטערהאפטער ארדנונג איבערגעשטיגען אלע ערווארטונגען.

אלע יאהרען פלעגט די קהלה יוצא זיין מיט אסיגנירען בעדייטענדע סומען אויף דער קוך־הוצאות, אבער קיין אקטיווען אנטייל און קיין געהעריגע השגחה. — אויסער די איהר נאך פסח — דורך דער „עזרה לצבא" צוגעשיקטע בעריבטען — האט די קהלה נישט גענומען. היינטיגעס יאהר אבער האט די קהלה די קוך אליין איינגעארדענט — און מען דארף מודה זיין. אז די מסירת־נפש'דיגע ארבייט פון פרעזעס פון דער קהלה־פערוואלטונג, ה' וואלף קלוסקא, מיט דער שטארקער מיטהילף פון „מורחי"־קאמיטעט. מיט זיין פארזיצענדער ה' י. פינקלער בראש, וועלכע האבען מיטגעהאלפען צו פערזארגען די אידישע זעלנער מיט עסען איבער גאנץ יום־טוב. האבען זייער ארבייט אדורכגעפהרט מיט א בעזונדערען פלייס, אזוי, אז די זעלנער (אויך די קראנקע זעלנער, וועלכע האבען זיך געפונען אין די שפיטעלער) און די ארעסטאנטען, זענען געוועזען בעזארגט מיט די בעסטע מאכלים טובים און מיט כל־טוב. די ארעסטאנטען האט בעזארגט מיט עסען דער דורך דער קהלה בעפולמעכטיגטער פרנס, ה' שמעון סטראוטשינסקי.

בעזונדערס פייערליך זענען אדורך די צוויי סדר־נעכט. ניין אזייגער אוונד, ווען די זעלנער האבען זיך אין ספעציעל שוין דעקארירטען זאל, געזעצט צו די רייך־סערווירטע טישען, זענען אנגעקומען: הרב ראפאפארט, די מיטגליעדער פון ראט און פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה, מיט'ן פרעזעס ה' קלוסקא בראש, און פערשידענע דורך דער קהלה פערבעטענע געסט. גלייך איז אויך אנגעקומען דער דורך דער מיליטערישער מאכט ספעציעל דעלעגירטער מאיאר, ה' לאפושאנסקי.

די סדרים האט אבגעריכט הרב ראפאפורט. וועלכער האט גלייכצייטיג געהאלטען א דרשה מענינא דיומא. אינטערעסאנט איז געוועזען דער מאמענט, ווען הרב ראפאפארט האט ביי די שטעלע „השתא הכא לשנה הבא בארעא דישראל" געוואונשען די זעלנער זיי זאלען זוכה זיין צו זיין געטרייע איבערגעגעבענע זעלנער אין דער צוקונפטיגער אידישער מלוכה אין ארץ־ישראל. טרעהרען פון שמחה און האפנונג האבען זיך בעוויזען אין די אויגען פון אלע אנוועזענדע. די זעלנער זענען אויפגעשטאנען פון זייערע ערטער און געזונגען די „התקוה" און אנדערע נאציאנאלע אידישע ליעדער. דערביי האבען זיי הויך אויסגעשריגען: זאל לעבען פוילען!, יחי עם ישראל!, תחי ארץ־ישראל! צו דער צווייטער סדר־נאכט איז פערבעטען געווארען ראב"ד הארבערג.

דער מאיאר האט זיך אין דער אידישער זעלנער־סביבה געפיהלט זעהר היימיש און האט נישט פערלאזט די זעלנער היים ביז עס האט זיך געענדיגט דער סדר. אוועקגעהענדיג, האט זיך דער מאיאר געזעגענט מיט אלע אנוועזענדע געזעלשאפטליכע טהוער. דערביי האט ער אייסגעדריקט א הארציגען דאנק דער אידישער קהלה פאר איהר באמיהונג לטובת די אידישע זעלנער.

די זעלנער זענען געווארען באקעסטיגט איבער גאנץ יום־טוב און אלס אנדענקונג האבען זיי זיך צוזאמען פאטאגראפירט מיט'ן מזרחי־קאמיטעט און מיט עטליכע קהלה מיטגלידער.

וויצע מיניסטער ה' צאר געוויילט אין קעלץ.

פערגאנגענע וואך האט געוויילט אין אונזער שטאדט, דער וויצע מיניסטער ה' צאר.

א שטרייק פון די אידישע בעקער־ארבייטער.

היינטיגע וואך האבען פערשטרייקט אלע אידישע בעקער־ארבייטער. די סיבה פון שטרייק איז, וואס די אידישע בעקעריי־אינהאבער, האבען נישט געוואלט נאכגעבען די פאדערונג פון זייערע אנגעשטעלטע וועגען א 60% הוספה. צוליב דעם דאזיגען שטרייק הערשט אין שטאדט א מאנגעל אין ברויט.

די קאנסטיטואירענדע זיצונג פון ראט פון קרייז־סוחרים־פעראיין. ה' יוסף שטייגמאן פרעזעס פון ראט

מאנטאג דעם 16 אפריל איז פארגעקומען די ערשטע קאנסטיטואירענדע זיצונג פון ניי־געוועהלטען ראט פון קרייז־סוחרים־פעראיין. אלס פארז. פון ראט איז מיט א מעהרהייט שטימען אייכגעוועהלט געווארען ה' יוסף שטייגמאן. די קאנסטיטואירונג פון דער פערוואלטונג איז צוליב געוויסע סיבות אבגעלייגט געווארען.

די קהלה האט פערטיילט ביז 15 טויזענד זלאטעס פסח-שטיצע און ביז 1500 קילא מצות.

נישט קוקענדיג דערויף וואס דער קהלה־ראט האט בעשלאסען צו פערטיילען נישט מעהר ווי 12.000 זלאטעס אלס פסח־שטיצע, איז די פערוואלטונג געוועזען געצווינגען, צוליב דער שטארק פערגרעסערטער ארימקייט צו פערגרעסערען די שטיצע ביז 15 טויזענד זלאטעס. מצות זענען פערטיילט געווארען ביז 1500 קילא.

א אמת'ן יישר כח קומט דעם פרעזעס פון דער קהלה = פערוואלטונג ה' וואלף קלוסקא, וועלכער האט מיט א אויסערגעוועהנליכען מסירת־נפש, לאזענדיג אויף הפקר זיינע אייגענע געשעפטען, אדורכגעפירט די פסח אקציע, מוזענדיג דערביי אויך שאפען א יש מאין, ד. ה' אז דער ה' קלוסקא האט אויך געמוזט זארגען פאר די הכנסות אויף דער פסח־שטיצע. זאל דער שיינער טהאט פון אוא בעשיידענעם מענשען ווי ה' קלוסקא דינען אלס ביישפיל פאר די אנדערע קיעלצער כלל־טהוער און פאר די פון איהם מעהר רייכערע דאזארעס און פרנסים.

דער „דאבראטשינאשץ" האט קיין „קמחא" נישט פערטיילט.

די געזעלשאפט „אחיעזר" פלעגט יעדעס יאהר פערטיילען „קמחא־דפסחא" אויף פסח. היי־יאהר אבער האט דער „אחיעזר" אין גאנצען פערגעסען, אדער האט זיך געמאכט פערגעסען, אז די ארימע־לייט דארפען אויף פסח. דער דאזיגער „שיינער" טהאט פון דעם „דאבראטשינאשץ" וועט גוט געדענקט ווערען.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון קרייז־סוחרים־פעראיין.

שבת' דעם 14 אפריל איז אין לאקאל פון סוחרים־פעראיין פארגעקומען די פארטזעצונג פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג. נישט קוקענדיג אויף די נאך נישט פערענדיגטע וואהל חשבונות איז דאך געלונגען אויסצווועהלען א ראט און א פערוואלטונג פון סוחרים פון אלע גרופירונגען. אין ראט זענען אויסגעוועהלט געווארע. די ה"ה: ה. לעווי, מ. אייזענבערג. מ. וואלדבערג, י. שטייגמאן, א. פ. האלץ, וו. וויינריב. י. קאהן, מ. ח. מאהר, נ. זייפמאן, ח. פאכעל, א. י. לעוויט און ה. ראזענקראנץ. אין דער פערוואלטונג זענען אויסגעוועהלט געווארען ה"ה: ה. זיסקינד. י. זילבערשטיין, ב. שמולטוויץ, י ראפאפארט, מ. פ. קאמינער, נ. קייזער און ג. גאלדוואסער.

ווער זענען די נייע מיטגלידער פון ראט און פערוואלטונג פון דער יודישער פאלקס־באנק?

די נייע מיטגלידער פון ראט פון דער יודישער פאלקס־באנק זענען פאלגענדע ה"ה: ד. וואלשטאט, ב. וויינריב, י. טנאך, אבאזשאנעק, א. וויינצווייג, ווייצמאן און גאטפריד. די נייע מיטגלידער פון דער פערוואלטונג זענען פאלגענדע ה"ה: ש. לייכטער, ב. לאקס און ד. טענענבוים.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פאלקס-באנק.

זונטאג, דעם 15 אפריל איז אין זאל „ארפעאום" פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פאלקס־באנק. אויספיהרליך אין נעכסטען נומער.

פסק-אקציע פון תומכי עניים.

א דאנק די בעמיהונגען און אינטענסיווע ארבייט פון היגען ראב"ד אלטער הורבערג און פרעזעס פון דער פערוואלטונג, דאטמאן יוסף קאהן און פערוואלטער יוסף מאריאנקא האט די געזעלשאפט „תומכי עניים" צעטיילט א פאר הונדערט פוד מצות פאר דער ארימער יודישער בעפעלקערונג.

א יודישע ביבליאָטעק אויפ'ן נאָמען פון י. ל. פרץ.

שבת, דעם 21 אפריל, 4 א זייגער נ. מ. קומט פאָר אין לאָקאל פון פעראיין פון האנדעל-אינדוסטריע און ביוראָ-אָנגעשטעלטע (טשיסטע 43) א אָרגאניזירס-פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט „יודישע ביבליאָטעק א. נ. פון י. ל. פרץ אין קעלץ".

קאָנסטיטואירט דער ראט און פערוואַלטונג פון דער קאָאָפעראטיווער פאָלקס-באַנק.

דינסטאג, דעם 17 אַפריל איז פאָרגעקומען די קאָנסטיטואירענדע זיצונג פון ראט און פערוואלטונג פון דער קאָאָפעראטיווער פאָלקס-באנק. אלס פאָרז. פון ראט איז אויסגעוועהלט געוואָרען ה' גאָלדשיידער און אלס וויצע פאָרז. ה' זייסמאַן. אלס פאָרז. פון דער פערוואלטונג ה' י. גוטמאַן און אַלס וויצע פאָרז. — ה' קאַרמאַן.

יודישע מענער-גימנאַזיום בעקימען רעגירונגס-רעכט.

די יודישע מענער-גימנאַזיום פון דער יודישער קהלה האָט פערגאנגענע וואָך בעקימען רעגירונגס-רעכט. אזוי ארום וועט פון נייעם שול-יאָהר געעפענט ווערען די 8 קלאס און די יודישע שילער פון דער 8 קלאס וועלען נישט מעהר דארפען אנריכטען גלות אין אנדערע שטעדט בכדי צו בעקומען מאטורע. די ידיעה האָט ארויסגערופען א גרויס צופרידענהייט אין דער גאנצער שטאדט.

אַלגעמיינע פערזאמלונג פון „מכבי".

דעם פערגאנגענעם פסח, איז אין לאָקאַל פון דער יודישער קהלה פאָרגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאָמלונג פון יודישען ספאָרט-קלוב „מכבי". די פערזאמלונג איז געווען צאָהלרייך בעזוכט. נאָך דעם בעריכט פון ה' סאבאל איז אויסגעוועהלט געוואָרען א נייע פערוואַלטונג פון פאָלגענדע פערזאָנען ה"ה: סאבאל, מ. מאַרטקאוויץ, מ. גאלדבליט, פעלרשטיין, פינטשעווסקי, י. ראָזענבערג, ז. גאָלדבלום, כארנצלופ און מאורבערגער. צווישען אנדערע איז בעשלאָסען געוואָרען אז דעם היינטיגען זומער זאָל טעטיג, זיין נאָר 2 סעקציעס: די פוטבאָל און ראָודער-סעקציע.

„אזאזעל" אין קעלץ.

דער זעלבסט-הילף-קאָמיטעט פון די יודישע שילער פון יודישען מענער-גימנאזיום האבען אויף דעם פערגאנגענעם שבת אראָבגעבראַכט קיין קעלץ דעם „אַזאזעל" מיט'ן ה' גאדיק בראש.

מען מוז מודה זיין, אז די יודישע בעפעלקערונג אין קעלץ האָט ווי יעדעס מאָהל אויך דאָס מאָהל ערפילט איהר חוב צו א יודיש-נאציאָנאלע אינסטיטוציע און האָט מאסענווייז, נישט קוקענדיג אויף די טייערע פרייזען פון די בילעטען בעזוכט די פאָרשטעלונג. אָבער דאָס מאָהל האט דער ה' גאָדיק פשוט אָבגענארט דעם עולם און אנשטאט צו געבען א געהעריגע פאָרשטעלינג ווי עס איז געווען אפישירט, האָט ער אנאָנסירט אָהן טעמ'דיגע נומערען און האָט פשוט פון אלעם חוזק געמאַכט.

די אונצופרידענהייט פון עולם איז דעריבער זעהר גרויס און די איניציאטארען פון די געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס זאלען דאס אויף להבא גוט אין אכט נעמען.

מאנאַרכיסט געשטערט א רעפעראט פון ה' דלוגאשעווסקין וועגען „די יודען אין פוילען".

ה' דלוגאשעווסקי, וואָס אין לעצטענס א אָפטער גאסט אין קעלץ, מיט זיינע פאָרלעזונגען, האָט אויך דעם פערגאנגענעם יום-טוב איינגעאָרדענט אין זאל „אָרפעאום" א רעפעראט, א.ד.ט. „די יודען אין פוילען".

אייגענטליך האָט ה' דלוגאשעווסקי זיך נישט געהאלטען ביי זיין טעמא און אנשטאָט צו רעדען וועגען די „יודען אין פוילען", האָט ער פערקירעוועט דעם דישעל צו דער יורישער רעליגיע, נישט קארגענדיג דערביי קיין סימפאטישע אויסדריקן אויף די יודישע דינים און מנהגים ווי: יודישע שחיטה, מקוה, טהרות בנות ישראל, יודישע ימים-טובים א.אז.וו. ווען אָבער ה' דלוגאשעווסקי האָט צופיעל געוואָלט געפעלען די יודישע אוידיטאָריע און האָט צווישען אנדערען אָנגעוויזען, אז די יודישע קינדער אין אלע גלות-לענדער דערקענט מען אין פנים זייער אויסגעמאטערטקייט צוליב די צו זיי פון זייערע שכנים נישט גוטע בעציהונגען — האָט א געוויסער קעלצער מאנארכיסט אָנגעהויבען מאכען סקאנדאָלען, אָנרופענדיג דעם ה' דלוגאשעווסקי „זשידאָווסקי וואָיטעק" א.א.וו., צוליב וועלכען ה' דלוגאשעווסקי האָט זיין רעפעראט עטוואס געמוזט מקצר זיין און ווען נישט די באַלדיגע אינטערווענץ פון די אויפ'ן זאהל אָנוועזענדע פאָליציי, וועלכע האָט די שטערער בעזייטיגט, ווער ווייסט צו וואָסערע אינצידענטען דער אינצידענט וואָלט געווען געבראכט.

דער יעהרליכער באַנק-אומזאץ פון דער פאָלקס-באַנק.

זונטאג, דעם 15 אַפריל אין אין זאָל „אָרפעאום" פאָרגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פאָלקס-באנק. די פערזאמלונג האָט געעפענט דער פאָרז. פון ראָט ה' גאָלדשיידער. נאָך דעם ווי פערזאמלונג האָט בעהערט מיט אויפשטעהן די אין פערגאנגענעם יאָהר פערשטאָרבענע 12 באנק'ס-מיטגלידער, בתוכם — דעם פערשטאָרבענעם פרעז. ב. בלומענפעלד, האָבען איבערגענומען דעם פאָרזיץ די ה"ה: ד. ראָזענבערג און מ. קויפמאן. אין פרעזידיום זענען פערבעטען געוואָרען די ה"ה: ז. ווארגאן, ח. ש. ליכטענשטיין, א. וויינצווייג און אלס סעקרעטאר ה' ד. ווארגאן. נאָכ'ן פאָרליינען דעם פראָטאָקאָל פון דער לעצטער אַלגעמיינער פערזאמלונג און דעם פראָטאָקאָל פון דער רעוויזיע פון רעוויזיאָנס-פערבאַנד האָט דער דירעקטאָר רייזמאַן אָבגעגעבען אַ בעריכט'ס-טעטיגקייט פון דער באַנק פון פערגאָנגענעם יאָהר. מצד דעם וואָרשאווער רעוויזיאָנס-פערבאנד האָט זיך אין דער פערזאַמלונג בעטייליגט דער רעווידענט ה' מיכעלזאָהן.

דירעקטאָר ה' רייזמאַן האָט אָנגעוויזען, אז אין פערגאָנגענעם יאָהר האָט דער באנק-אומזאץ בעטראָפען 25 מיליאָן זלאָטעס; די פקדונות האָבען זיך פערגרעסערט פון 57 טויזענד זלאָטעס אויף 250 טויזענד זלאָטעס, די הלוואות — פון 55 טויזענד זלאָטעס אויף 118 טויזענד זלאָטעס, די דיסקאָנטא — פון 31 טויזענד זלאָטעס אויף 140 טויזענד זלאָטעס, די אוואנסען — פון 11 טויזענד זלאָטעס אויף 58 טויזענד זלאָטעס. די צאָהל מיטגלידער איז געוואַקסען פון 800 אויף 1200. דער צוטרוי צו דער באנק האָט זיך בעדייטענד פערגרעסערט, די באנק האָט געהאט ריינעם ריוח איבער 8000 זלאָטעס און דער עיקר, אז נישט קוקענדיג אויף דעם שווערען קריזיס-יאָהר, ווען א סך מיטגלידער זענען געגאנגען „פליטה" האָט די באנק קיין שום שאָדען נישט געליטען, דאָס איז א דאנק די גוטע פיהרונג פון דער פערוואלטונג. דער בעריכט פון ה' רייזמאן איז דורך די פערזאמעלטע אויפגענומען געוואָרען מיט אַפּלאָדיסמענטען.

די פערזאמלונג האָט איינשטימיג אויסגעדריקט א אַבסאָלוטאָריום דער אלטער פערוואלטונג.

די פערזאמלונג האָט צווישען אנדערען, אויפ'ן פאָרשלאָג פון ה' ח. זיעלאָני, אונטערשטיצט דורך פרנס שמעון סטראָווטשינסקי, בעשלאָסען צו אסיגנירען א סומע פון 300 זלאָטעס פאָר'ן „קרן-היסוד", אויסער דעם האָט די פערזאמלונג בעשלאָסען צו אסיגנירען א סומע פון 500 זלאָטעס אויף א האנדווערקער-שולע און א סומע פון עטליכע הונדערט זלאָטעס האָט די פערזאמלונג איבערגעגעבען צו דער דיספּאָזיציע פון ראט און פערוואלטונג, וועלכע זאָל פערטיילט ווערען לטובת עטליכע איהרע אינסטיטוציעס ווי: „קרן קימת", פאלעסטינא-ארבייטער-פאָנד, „בית יתומים" א. א. וו. די פערזאמלונג האָט אויך בעשלאָסען צוצוטרעטען אויפצובויען אָ אייגען גרויס פאָלק'ס-הויז.

נאָך די ערגענצונג'ס-וואהלען צום ראָט און פערוואַלטונג, איז די פערזאמלונג 12 אזייגער ביינאַכט געשלאָסען געוואָרען.

אַנ'עספעראַנטאָ-אָקאַדעמיע

שבת דעם 21-טען 5 אזייגער נ. מ. קומט פאָר אין לאָקאל פון דער שולע פון פר' זשימנאָוואָדרא אָ פייערליכע אקאַדעמיע געווידמעט דעם שעפער פון עספעראַנטא ד"ר זאַמענהאָף.

די אָקאַדעמיע וואָס ווערט איינגעאָרדענט דורך דעם היגען עספעראַנטיסטען-קרייז האָט אָרויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אין די היגע יוגענד-קרייזען.

דער פראָגראַם פון דער אקאָדעמיע איז זעהר א רייכער און די אקאדעמיע זאָגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאַנט.

אַנ'אָבטיילונג פון „באַנק גאָספּאָדארסטוואָ קראַיאָוועגאָ" אין קעלץ.

ווי מיר ווערען אינפאָרמירט, זאָל אין קעלץ געעפענט ווערען אנ'אָבטיילונג פון באנק ג. ק.

די היגע סוחרים או אינדוסטריעלער וועלכע זענען אממעהרסטען פעראינטערעסירט אין דער ענטשטעהונג פון אזא אינסטיטוציע דאַרפען נישט פערנאַכלעסיגען דעם ענין, בעוויי'ל לעצטענס האָבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז דער אויסוואל זאָל האָבען געפאלען אויף סאָסנאָוויעץ אָדער טשענסטאָכאָוו.

אלענפאלס איז דאָס אָרט נאָך נישט פעסטגעשטעלט און דער היגער סוחרים-פעראיין וואָלט געדאָרפען צוזאמען מיט דעם פוילישען סוחרים-פעראיין אין דער פראגע אינטערווענירען.

ביי האַרץ-ליידען און אָדערן פערקאלכונג און שלאָג-אנפאלען זיכערט דאָס נאָטירליכע „פראנץ-יאָזעף"-ביטער וואסער א לייכטען שטוהלגאנג אָהן אָנשטרענגונג. וויסענשאפטליכע בעאָבאכטונגען אין די קליניקען פאר קריינקהייטען פון די בלוטאָדערען האָבען בעוויזען, אז דאָס וואסער **Franciszka Józefa** ברענגט זעהר פיעל נוצען איבערהויפּט עלטערע לייט.

צו דער עפענטליכקייט.

דאמיט מעלדן מיר, אז חיים מרדכי פאריז איז געוואָרן אויס־געשלאָסן אלס מיטג. פון אונזער פראָדוציר־קאָאָפּ. „אייניקייט" אין ראַאָם פאר פאָלגענדע מעשים. 1) פאַראיאָרן האָט ער צוגענימען א וועקסל אויף א סומע פון 300 זל. און עס דיסקאָנטירט ביי ה׳ גדלי׳ מילשטיין (סמאָצ. 16) און ער איז אוועקגעפאָרן און קיינעם נישט געזאָגט וועגן דעם. און מיר נישט וועלענדיק דערלאָזן צו קיין פּראָטעסט האָבען עס געמוזט באַצאָלן, צוריקקומענדיק האָט ער אונטער דער דראונג פון איבערגעבן דאָס דעם געריכט איינגעלייגט א משכון אויף דער אויבנדערמאָנטער סומע, און פארזיכערדט דאָס מער נישט צו טוען. 2) מיר האָבן אים געשיקט מיט אונזער פראָדוקציע אלס פארקויפער אויף אונזער הוצאה אלס מאָנאטליכער אנגעשטעלטער, האָט ער מיטגענומען פרעמדע סחורה ביליגערע און דער־מיט שאָדן געבראכט אונזער געשעפט. 3) ביי איינקאסירן וועקסלן ביי די פרוי ערנאסטינע לערמאן אין סאמבאר האָט ער צוגענומען א וועקסל אויף א סומע פון 100 זל. און נישט געמאָלדן וועגן דעם. דערוויסנדיק זיך האָט ער אונטער פארשידענע דראונגען דאָס צוריקגעגעבן נישט קוקענדיג דא־רויף האָט אזא ערליכער פערזאָן ווי פאַריז דאָך נישט געקאָנט האלטן וואָרט און פאר יום־טוב אָנגענומען ביי ה׳ לעאָן פריד אין פשעמישל געלט און וועקסלן אויף אָ סומע פון 167 זל. און מיר זענען דאָס געוואויר געוואָרן בריוולעך. אלזאָ פאָדערן מיר אויף חיים מרדכי פאריז. אז אין משך פון 10 טאָג ביזן 1־טן מאַי צו צושטעלן דאָס געלט מיט די וועקסל. פאר דער עפענטליכקייט שטעמפלן מיר איהם אלס שאנטאזשיסט, פאר פארשוועגדן געזעלשאפטליכע געלטער פון וועלכן מיר גרעניצן זיך אָב, מיר רופען אויך אָב די באפאלמעכטיגונג וואָס ער האָט פון אונז.

די פערוואַלטונג

פאָרזיצ. **א. פלאמענבוים**, סעק. **יעקב קאָרמאָן**, קאסיר **יצחק פורמאַן.**

Drogiej naszej koleżance BELI GOLDFARBÓWNIE
wyrażamy najszczersze współczucie
z powodu zgonu Jej

S I O S T R Y

koleżanka i koledzy

Cukrówna, Frydman,
Rubinsztejn, Dancygier.

OBWIESZCZENIE.

Magistrat m. Radomia, Wydział Skarbowy, podaje do publicznej wiadomości, że uchwała o poborze dopłat na założenie kanalizacji i wodociągów, powzięta na posiedzeniu Rady Mieiskiej w Radomiu w dniu 20 marca 1928 r. na podstawie art. 31 uchwały z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747), jest wyłożona do wglądu w Sekretarjacie Wydziału Skarbowego (1 piętro) w godzinach urzędowych, na przeciąg jednego miesiąca. —

Radom, dnia 16 kwietnia 1928 r.

w/z PREZYDENT miasta
(—) **W. UZIEMBŁO.**

Naczelnik Wydziału Skarbowego
(—) **T. LAUTERBACH.**

טראָפּנס נאָך: אטראָפּעס

יעדער שריט אויף האַרטע לעדער־אָבצאַסען פערברויכט אומזיסט די מוסקולען און די נערווען. עס דערשיטערט דעם גאַנצען אָרגאַניזם און די טוי־זענדער שריט וואָס מען מאַכט איבער׳ן טאָג ווירקען אויף אונזער פיזישער און גייסטיגער ווידער־שטאַנדספעהיגקייט ווי א טראָפּען וואַסער נאָך א טראָפּען וואָס מילייעט אויס א שטיין.

טראָגט גומי־אָבצאַסען „בערסאָן"!

זיי גיבען איך אַ אנגענעהמען גאַנג, וואָס איז פריי פון ערשיטערונגען, שוינען דעם קערפּער און די נערווען און זענען אַ נויטווענדיגקייט פון יעדען קולטורעלען מענש.

קיין לוקסוס, ביליגער און דויערהאַפטער ווי לעדער.

טראָגען „בערסאָן"
איז א אמת׳ער תענוג.

פּאַטאַקאַנאַ.

מיר בעשייניגען היער מיט אַן די געברידער פּאַטאָק אונ־טער די פירמאַ „י. ד. פּאַטאַק זעהנע" אין מאַלאַבאַנדז נעבען בענדין, אז דיא פלאַנצען פיט (מאַרגארינע) וואָס ווערט אויס געארבייט אין זייער פאַבריק אין מאַלאַבאַנדז מיט דעם נאָמען „פּאַטאַקאַנאַ" איז בהכשר גמור על צד היותר טוב אינטער אינזער אויפזיכט אין עס איז דארין קיין שום חשש פון תערובות איסור עס מעגען עסען אפילו היראים והחרדים אין צו בעניצען זאָ צו פליישיגע זאָ צו מילכיגע מאכלים אָהן שום נאָכדענקונג.

ובעה״ח ד׳ צו ז׳ לחודש ניסן תרפ״ח פה בענדין.

חנוך צבי הכהן לעווין אב״ד דפה
יהושע דומ״צ
דן יצחק דומ״צ
חנוך דוד סג״ל דומ״צ

(חותם: הכהן / בענדין / ד.גליל)

א **גטוועלב** צום **איבערגעבן**

א געוועלב מיט אלע איינריכטונגען
אויף דער פּאָלנא גאַס № 2
ביי דער קעלצער ראָגאַטקע.
דאָס געוועלב איז שוין בעזאָרגט מיט
ספּאָזשיוועטשע סחירה.
ביים געוועלב איז פאַרהאַן 2 אָדער 3 שטובען.
געוואויר ווערען קען מען פּאָלנא 2 ביים ווירט.

א **לערן־יונגעל**
איז נויטיג
אין דער דרוקעריי
פון „ראַדאָמער־קעלצער לעבען"

ביי **פאַדאַגרא** | **הישיאַס** | נערווענשמערצען
רעוומאַטיזם | **גריפּע** | קאָפּשמערצען
און פערקילונג

האָבען זיך אויסגעוויזען דיא **טאָגאַל**־טאַבלעטען אלס וואונדערליכע רעטונגס־מיטעל

פּראָבירט און איבערציינט אייך

טאָגאַל
צולאזט דיא הורין ווייסרע

GERHARD F. SCHMIDT.
WYTWÓRNIA PREPARATÓW FARMACEUTYCZNYCH
ZURICH, MONACHJUM, BERLIN, WIEDEŃ, BUDAPESZT
TORONTO (KANADA) GDAŃSK.

Felczer H. GRINSZTAJN Zgodna 1, tel. 303, ma świeżą ospę.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20.